

# Област София (столица)

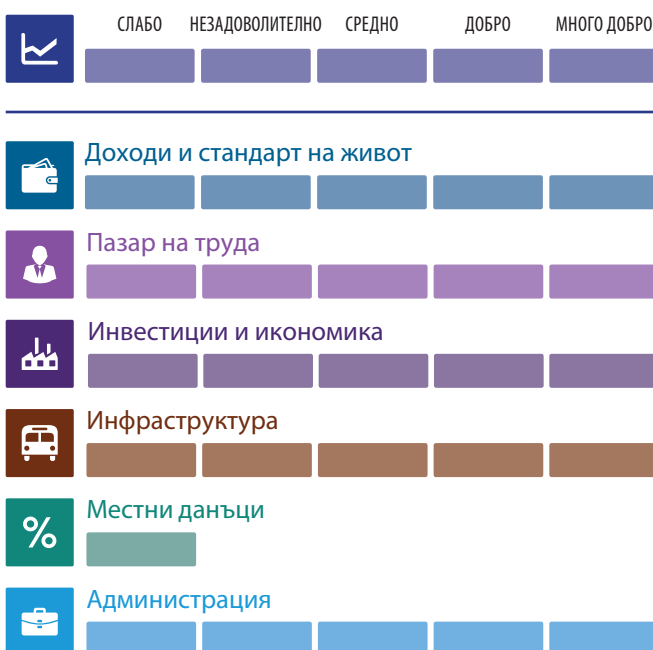


▶ Население (2019)	1 328 790
▶ Територия (кв.км)	1348,9
▶ Брой на населените места	38
▶ Дял на населението в градовете (%)	95,6

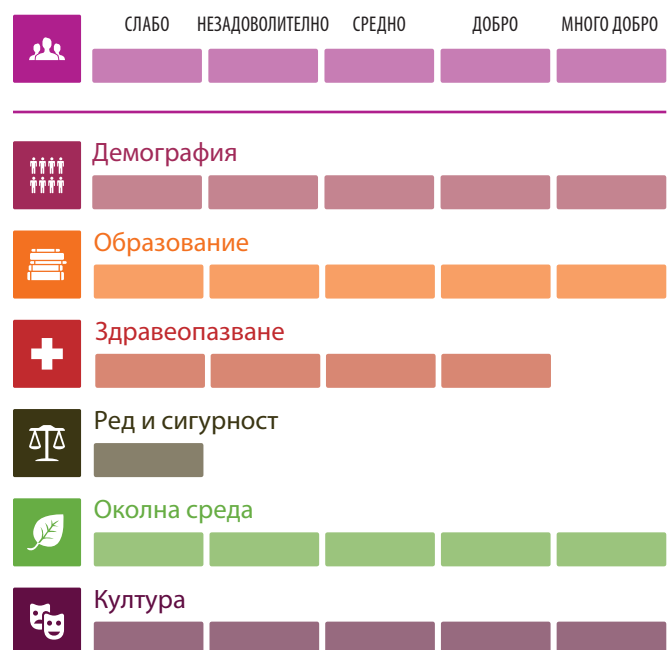
Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и най-големи заплати и доходи. Това предопределя и ограничената бедност в областта. Икономическото развитие е взаимосвързано и с благоприятните тенденции на местния пазар на труда. Коефициентите на заетост и безработица отбелязват рекордни за столицата нива. София е лидер по инвестиционна активност. Софийската гара е основен железопътен възел в страната. Столицата е областта с най-високи местни данъци в страната и през 2020 г. Работата на софийската администрация е оценена като най-прозрачната в страната. София е и областта с най-висока оценка на администрацията за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

София е областта с най-благоприятна демографска картина в страната. Столицата отново е водеща в сферата на образованието с висок коефициент на записване, нисък дял на второградниците и напусналите училище, добро представяне на учениците и висок брой на студентите. Здравеопазването се характеризира с висок достъп до лекари специалисти, ниска детска смъртност и малък относителен брой на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници. Слабата оценка и последното място на столицата в осигуряването на ред и сигурност е продиктувана от високата натовареност на съдиите и относително големия брой на престъпленията. Почти всички отпадъци в областта се предават за третиране и рециклиране. София е областта с най-интензивен културен живот.

## ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ



## СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ



## ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

### Доходи и стандарт на живот

Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е двойно по-висока от тази в следващата по този показател област Стара Загора. През 2018 г. БВП на човек в столицата нараства по-бързо от средния ръст в страната и достига 33,4 хил. лв. при 15,6 хил. лв. в страната.

Заплатите и доходите нарастват със сходен на средния за страната темп, но стойностите им са значително по-високи. Средната годишна брутна заплата достига 19,0 хил. лв. през 2018 г. и надхвърля с над 38% средната за страната, а средногодишният доход на лице от домакинството достига 8224 лв. през 2019 г. при сходна разлика със средния доход за цялата страна.

Столицата е и областта с най-ниска бедност и през 2019 г. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е под 11% (при 20% в страната), а делът на населението, живеещо под националната линия на бедност – 10% (при 23% в страната).

### Пазар на труда

Добрите показатели за икономическото развитие се проявяват и в благоприятната динамика на местния пазар на труда. Икономическата активност продължава да нараства през 2019 г. и достига 78% (при 74,3% в страната). Този ръст е съпроводен от едновременно намаляване на безработицата и повишаване на заетостта. Коефициентът на заетост достига рекордно за столицата ниво от 76,4% (при 70,1% в страната). Най-ниска стойност в съвременната стопанска история на България отбелязва и коефициентът на безработица – 1,6% (при 4,2% в страната).

Столицата остава областта с най-добър образователен статус на работната сила. През 2019 г. делът на населението на възраст между 25–64 години с висше образование е 53% (при 28% в страната), а работната сила с основно и пониско образование е под 5% (при под 18% в страната).

София е третата област след Сливен и Варна с най-висок коефициент на демографско заместване като отношение на населението на възраст между 15 и 19 години към това между 60 и 64 години – 74,3% (при 65,9% в страната).

### Инвестиции и икономика

София е безспорен лидер по инвестиционна активност. В областта работят най-голям брой предприятия спрямо населението – 91 на 1000 души при средно 59 на 1000 души в страната през 2018 г. Ръстът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи от 8,5% през 2018 г. обръща тенденцията за спад в предходните три години, но все още годишната стойност на инвестициите е под нивото от 2015 г. Столицата е областта с най-много разходи за дълго-

трайни материални активи – 5568 лв./човек при 2750 лв./човек в страната. Привлечените преки чуждестранни инвестиции също са значително повече от средните стойности за България и достигат 9361 евро/човек от населението през 2018 г.

Тези показатели предопределят и двойно по-високата стойност на произведената продукция в областта – 50,4 хил. лв./човек при 25,9 хил. лв./човек средно за страната.

Към 15 юни 2020 г. столицата отново е първенец по най-висока степен на усвояване на европейски средства, след като беше изпреварена от област Габрово през предходната година. Стойността на изплатените средства по оперативните програми е 3369 лв./човек при 976 лв./човек за страната.

### Инфраструктура

В столицата няма пътица от републиканската пътна мрежа, но територията ѝ граничи непосредствено с няколко автомагистрала. Софийската гара пък е основен железопътен възел в страната и гъстотата на жп мрежата в столица значително изпреварва средната – 12,8 км/100 кв.км територия при 3,6 км/100 кв.км в страната. Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да се повишава и през 2019 г. достига 83% при 75% в страната.

### Местни данъци

Столицата е областта с най-високи местни данъци в страната и през 2020 г. Най-голяма разлика със средните за страната стойности се наблюдава при годишния данък върху таксиметровия превоз (850 лв. при 498 лв. за страната) и облагането на търговията на дребно (20 лв./кв.м при под 13 лв./кв.м за страната).

От разглежданите местни данъци по-нисък от средния остава единствено този върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица – 1,88‰ при 2,01‰ среден за страната.

### Администрация

През 2020 г. работата на софийската администрация е оценена като най-прозрачната в страната, след като изпреварва миналогодишните първенци Габрово и Добрич. Рейтингът за активна прозрачност в столицата достига 78,8% (при 70,7% за страната). София е и областта с най-висока самооценка на общинската администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ – 4 от 5 възможни точки, запазвайки водещото си място.

Почти цялата територия на столицата е покрита от кадастралната карта през 2019 г. – 99,2%.

## СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

### Демография ■■■■■

София е областта с най-благоприятна демографска картина в страната и през 2019 г. Въпреки че и в столицата коефициентът на естествен прираст е отрицателен, той остава най-високият в страната със стойност от  $-2,0\%$  при  $-6,7\%$  за страната. Столицата е и една от малкото области, които продължават да привличат хора и коефициентът на механичен прираст е положителен  $-2,4\%$ .

Коефициентите на възрастова зависимост в София остават значително по-благоприятни от средните за страната. Отношението на населението на над 65 години към това на възраст до 14 години е 119,9% (при 150,1% за страната), а към това между 15 и 64 години  $-26,2\%$  (при 33,8% за страната).

Спецификата на областта предопределя почти изцяло урбанизираната ѝ територия  $-95,6\%$ , а гъстотата на населението достига 4963 души/кв.км при 1510 души/кв.км средно за страната.

### Образование ■■■■■

Столицата отново е първенец в сферата на образованието с висок коефициент на записване, нисък дял на второгодниците и напусналите училище, добро представяне на учениците и висок брой на студентите.

По-неблагоприятна от средната за страната стойност се отчита единствено при съотношението между учители и ученици независимо от подобрието през последните години.

Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са почти тройно по-ниски от средните за страната. Успехът на столичните ученици на националното външно оценяване след VII клас по математика през 2020 г. достига 48,1 т. и е далеч над средния за страната (36,3 т.). Същевременно средната оценка на матурата по български език и литература в столицата е 4,63 (при 4,20 за страната), а слабите оценки са едва 2,4% (при 8,2% за страната).

Броят на студентите в София спада и през 2019 г. заедно с общата тенденция на намаление в цялата страна, но остава значително по-висок от средните стойности.

### Здравеопазване ■■■■■

Столицата е сред областите с най-добро здравеопазване в страната и през 2019 г., характеризиращо се с висок достъп до лекари специалисти, ниска детска смъртност и малък брой на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници.

Показателят за достъп до общопрактикуващи лекари има сходна със средната за страната стойност  $-$  един лекар се грижи средно за 1712 души от населението при 1688 души средно за страната. Легловата база също е подобна на средната за страната  $-$  552 легла в многопрофилните болници на 100 хил. души от населението. Преминалите през болнично лечение лица са 182 на 1000 души от населението и са значително по-малко от средния им брой в страната от 254 на 1000

души. Трябва да се има предвид обаче, че столичните лечебни заведения привличат и много пациенти извън областта, които не са включени при изчислението на този индикатор.

### Ред и сигурност ■■■

Слабата оценка и последното място на столицата в осигуряването на ред и сигурност е продиктувана от високата натовареност на съдиите и големия брой на престъпленията.

През 2019 г. един наказателен съдия в София разглежда средно по 12 дела месечно при средно 9 дела на съдия в страната. От високата натовареност страда и бързината на правораздаване. Делата, приключили в 3-месечен срок, в столицата са 86% (при 90% в страната), а висящите дела достигат 14,4% (при под 10% в страната). Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в София намалява до 13,3 на 1000 души през 2019 г., но остава висок в сравнение със средната стойност за страната от 11,1 на 1000. Тези фактори допринасят за изключително ниския дял на разкритите престъпления  $-$  едва 35% при 52% в страната през 2019 г.

### Околна среда ■■■■■

Столицата остава областта с най-висок обем на образувани битови отпадъци през 2018 г. с 499 кг/човек за година при 409 кг за страната. Въпреки това обаче почти всички отпадъци се предават за третиране и рециклиране  $-$  97% при едва 71% средно за страната.

Високата степен на урбанизация на областта предопределя и високия дял на населението с достъп до обществена канализация (96% при 76% за страната), а над 96% от канализационната мрежа е свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води при едва 64% средно за страната.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата остават на второто най-високо ниво в страната (след това в област Стара Загора) и надхвърлят четирикратно средните за страната стойности.

### Култура ■■■■■

София продължава да е областта с най-интензивен културен живот и през 2019 г. Броят на посещенията на кина и театри в столицата е най-висок  $-$  съответно 1756 на 1000 души (при 659 на 1000 души в страната) и 708 на 1000 души (при 362 на 1000 души в страната). Посещенията на библиотеките също значително надхвърлят отчетените в страната като цяло  $-$  1114 на 1000 души (при 683 на 1000 души за страната).

От включените в тази категория индикатори столицата отстъпва единствено по брой на посещенията на музеите  $-$  през 2019 г. са реализирани 652 посещения на 1000 души при 770 на 1000 души средно за страната.

## Ключови показатели за област София (столица)

Индикатори на икономическото развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	30 295	33 437	n.a.	<b>15 615</b>
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	7603	7603	8224	<b>6013</b>
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	17 199	19 026	n.a.	<b>13 775</b>
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	n.a.	8,8	10,0	<b>22,6</b>
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	74,6	75,6	76,4	<b>70,1</b>
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	2,8	2,1	1,6	<b>4,2</b>
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	3,0	4,2	4,9	<b>17,6</b>
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	50,8	51,4	52,8	<b>28,0</b>
Произведена продукция (лв./човек)	46 070	50 416	n.a.	<b>25 855</b>
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	5134	5568	n.a.	<b>2750</b>
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	9294	9361	n.a.	<b>3560</b>
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	75,6	81,9	83,0	<b>75,1</b>
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	n.a.	n.a.	<b>41,4</b>
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	n.a.	n.a.	n.a.	<b>17,9</b>
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	78,3	77,0	78,8	<b>70,7</b>
Индикатори на социалното развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,3	-1,9	-2,0	<b>-6,7</b>
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	2,7	3,9	2,4	<b>-0,3</b>
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,45	4,53	4,63	<b>4,20</b>
Среден успех на изпита по математика след VII клас (точки)**	37,6	44,6	48,1	<b>36,3</b>
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	76	82	87	<b>89</b>
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	90,1	89,4	89,4	<b>86,6</b>
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,3	86,6	87,1	<b>88,8</b>
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1633	1665	1712	<b>1688</b>
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	16,8	15,1	13,3	<b>11,1</b>
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	14,6	14,2	12,0	<b>9,1</b>
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	96,4	96,3	n.a.	<b>76,2</b>
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	565	499	n.a.	<b>409</b>
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	96,5	96,8	n.a.	<b>70,9</b>
Посещения в кината на 1000 души от населението	2101	1884	1756	<b>659</b>
Посещения в театрите на 1000 души от населението	584	684	708	<b>362</b>

\* Данните за 2019 г. са включени в изследването 2020 г. Същото важи и за предходните години.

\*\* Данните се отнасят за учебната 2019/20 година, а матурите са проведени през 2020 г. Същото важи и за предходните години.